Pr. Dr. V. POCITAN
PROFESOR LA SEMINARIUL PEDAGOGIC UNIVERSITAR ŞI LA LICEUL
„SF. SAVA“ DIN BUCUREŞTI

CAPELA ROMÂNEASCĂ DIN VIENA

EXTRAS DIN REVISTA „BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ“
PE LUNILE SEPTEMVRIE ŞI OCTOMVRIE 1928.

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

BUCUREŞTI
TIPOGRAFIA CĂRŢILOR BISERICEŞTI
1929

www.digibuc.ro

Pr. Dr. V. POCITAN
PROFESOR LA SEMINARIUL PEDAGOGIC UNIVERSITAR ŞI LA LICEUL
„SF. SAVA“ DIN BUCUREŞTI

Omn. Dsale
Dlui Profesor N. Iorga
în semn de înaltă stimă din partea
Pr. V. Pocitan

CAPELA ROMÂNEASCĂ DIN VIENA

EXTRAS DIN REVISTA „BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ“
PE LUNILE SEPTEMVRIE ŞI OCTOMVRIE 1928.

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

BUCUREŞTI
1929

www.digibuc.ro

DE ACELAŞ:

1. **Natură şi Dumnezeu,** conferinţă publicată în revista „Amvonul", 1896.

2. **Rudenia şi afinitatea** ca impediment la căsătorie, în *dreptul roman, român şi bisericesc.* Teză de licenţă în teologie. Bucureşti, 1897. Tipărită de către *«Fundaţia universitară Carol I».*

3. **Teologul,** ziar bisericesc, în colaborare cu mai mulţi colegi. Redacţia şi administraţia în locuinţa mea, Str. Sf. Ionică, 13. Bucureşti, 1897.

4. **Compendiu de drept bisericesc** al Bisericii ortodoxe române, în comparaţie cu celelalte confesiuni. Bucureşti, 1898.

5. **Istoria Bisericii române** dela creştinarea românilor şi până în ziua de astăzi (în litografie). Bucureşti, 1898.

6. **Biserica Armânilor.** In revista: „Şcoala şi Biserica", II, 1900 şi „Consolatorul". Buc. 1900.

7. **Diverse articole,** publicate în „Consolatorul", organul soc. clerului român „Ajutorul", între anul 1900—1903, în „Apărarea Naţională", etc.

8. **Mitropolia Proilaviei.** In revista: „Şcoala şi Biserica". Bucureşti, 1901.

9. **Notiţe istorice** asupra bisericii „Sf. Voevozi" din Bucureşti. Bucureşti, 1904. Tipărită cu cheltuiala Primăriei Capitalei.

10. **Infiinţarea capelei române din Paris.** Bucureşti, 1913.

11. **Metoda de predare a religiunii în şcoalele secundare.** Bucureşti, 1913.

12. **Biserica românească din Basarabia.** Bucureşti, 1914.

13. **Inarmarea sufletească a ostaşului român.** In colaborare cu Icon. C. Nazarie. Ediţia 1917 Bârlad şi 1918, Iaşi.

14. **Scrisori din calea spre Egypt şi Palestina.** In ziarul „Crucea", 1926.

15. **Patriarhatele Bisericii Ortodoxe.** Teză de doctorat în teologie. Bucureşti, 1926.

16. **Geneza demnităţii patriarhale** şi patriarhatele bisericii ortodoxe. Bucureşti, 1926.

17. **Popa Şapcă.** O figură revoluţionară dela 1848. In ziarul „Crucea". Bucureşti, 1926.

18. **Patriarhatul României şi chemarea lui în viitor.** Bucureşti, 1926.

19. **Capela românească din Lipsca.** In revista: „Biserica ortodoxă română" pe lunile Iulie şi August. Bucureşti, 1927.

20. **Scrisori din străinătate.** Din calea spre Sf. Munte Athos. Bucureşti, 1928.

21. **Capela românească din Baden-Baden.** Bucureşti, 1928.

22. **Mergând învăţaţi toate neamurile.** Bucureşti, 1928.

23. Arhimandritul **Nichifor Iliescu Sprinceană,** în revista: „Biserica ortodoxă română", pe Ianuarie şi Noemvrie, 1928.

24. **Dezastrele cutremurelor de pământ.** In revista: „Biserica ortodoxă română" pe Mai, 1928.

25. **Biserici româneşti din Lemberg** (Lwow). In rev.: „Biserica ortodoxă română, Iunie, 1928.

26. **Ieromonahul Anania Melega.** In rev.: „Biserica ortodoxă română" pe Decemvrie, 1928.

www.digibuc.ro

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

CAPELA ROMÂNEASCĂ DIN VIENA

1. Raporturile românilor cu Viena.— Românii au avut raporturi neîntrerupte cu capitala foastei împărăţii Austro-Ungare — *Viena* — din timpuri îndepărtate. Exceptând numărul cel mare al românilor de peste Carpaţi, cari au fost supuşi împărăţiei Austro-Ungare şi cari-şi aveau legate toate interesele lor de capitala acestei împărăţii, apoi şi românii liberi, de dincoace de Carpaţi, au avut, ca vecini, dese raporturi, de felurite nuanţe: politice, culturale, economice, etc. Cele politice au avut câteodată, cum e şi firesc, un caracter agresiv [1]); celelalte au legat prietenii sau cel puţin simpatii reciproce.

Viena a fost şi este un centru de cultură înaltă, care a atras tineri români, la studii superioare, în toate vremile. Medicina, muzica, ştiinţele, literile şi chiar teologia au înflorit de mult, în capitala împărăţiei Austro-Ungare şi nu se puteau lipsì românii de făclia culturii acestui însemnat centru european. Pe lângă aceasta, toţi românii cari se duceau mai departe, în apusul Europei, trebuiau să rămâie şi în Viena, câtva timp. Este capitala vestită a unei mari stăpâniri vecine, pe care cel puţin curiozitatea şi interesul de călătorie, te silesc ca să o cunoşti [2]).

---

1) Din vremea când oastea lui *Şerban Vodă Cantacuzino* (1678-1687), alături de oştirile împărăţiei otomane şi de ale lui Sobieschi, regele Poloniei, au luat parte la asediul Vienei, în 1683, se vede şi până astăzi, la Viena, pe un platou înalt, lângă pitorescul Schönbrun, în faţa punctului Tivoli, o bisericuţă mică, de formă patrunghiulară. Ea a fost dăruită de către domnitorul Şerban Vodă Cantacuziuo, ca amintire şi drept mulţămire lui Dumnezeu, pentru câştigarea victoriei — după tradiţia străbună. Ca înfăţişare, bisericuţa este modestă, foarte mică în proporţie, dar trainic zidită şi scump monument, pentru trecutul neamului nostru.

Astăzi *bisericuţa aceasta românească* este aproape în ruină. Nimeni nu se interesează de soarta ei, deşi ar fi cine să se intereseze. Paserile cerului îşi clădesc cuiburile pe sub străşinele acoperemântului ei şi murdăresc icoanele, cari se mai găsesc; iar bărăcile sanitare, cari s'au construit împrejurul ei, îi acopăr vederea (Al. Bertea, în ziarul „Universul" din 14 Iulie 1924).

2) Din statistica vizitatorilor Vienei, în anul în curs (1928), se constată că 44 % dintre aceşti vizitatori au fost români.

www.digibuc.ro

Dar în Viena au fost, din vechime și mulți români statorniciți acolo, din vremi diferite, ocupându-se cu comerțul, industriile și meșteșugul. Trăiau însă răzleți, nu erau organizați într'o comunitate românească.

2. Starea lor bisericească.—Este știut că, credincioșii de confesiune greco-ortodoxă, din Viena, au dobândit prin *pacea dela Passarovitz* din 1718, dreptul de a-și exercita *liber*, cultul lor.

Din timpuri mai îndepărtate sau mai apropiate, mai fiecare națiune își avea în Viena, biserica sa. Așa, Rușii își aveau biserica lor, alipită de ambasada rusească. Rutenii își zidiră biserica lor. Grecii își aveau biserica lor, așa numită «Steyerkapelle», cu hramul «sfântul Gheorghe», la care erau alipiți toți credincioșii gr. ort. din Viena — fie ei supuși ai împărăției Austro-Ungare, fie supuși imperiului Otoman. Acești din urmă, obțin, prin privilegiul, acordat de împăratul Iosif II, în 1782, niște drepturi speciale, cari jigneau întru câtva interesele ortodoxilor, supuși împărăției Austro-Ungare. Din pricina aceasta — mai cu seamă, fiindcă din numărul lor făceau parte mai multe familii bogate și chiar unele familii nobile, din Ungaria — se despărțiră de greco-ortodoxii supuși turci și-și zidiră, la 1788, o capelă a lor proprie pe «I Alten Fleischmarkt» 13, cu hramul «Sfânta Treime». Mai târziu, în 1893, în baza autorizațiunii primite prin înalta rezoluțiune din 27 Sept. 1860, își construiră și sârbii o biserică a lor, pentru slavii greco-ortodoxi din Viena, cu hramul «Sf. Sava».

Raporturile dintre aceste din urmă trei comunități vieneze, s'au regulat printr'o învoială încheiată de către capii lor și aprobată de ministerul cultelor, prin rezoluția din 4 Aprilie 1893, în chipul următor:

I. Bisericii sârbești «*Sf. Sava*» s'au încorporat toți credincioșii de confesiune gr. ort., de naționalitate slavă.

II. Bisericii grecești «*Sf. Gheorghe*», toți credincioșii greco-ortodoxi, supuși Turciei, de naționalitate grecească, macedo-română și albaneză.

III. Bisericii grecești «*Sf. Treime*», toți credincioșii gr. ort. cari nu sunt supuși turci și nu aparțin națiunii slave.

Potrivit acestei organizări bisericești, românii ortodoxi se încorporează la comunitatea bisericii «Sf. Treime».

Intr'adevăr, dacă cercetăm baza *legală* pe care se

www.digibuc.ro

întemeiază ridicarea acestei biserici, constatăm că ea a luat ființă, în virtutea *privilegiului* acordat de către împăratul Iosif II, la 29 Ianuarie, 1787, care privilegiu a fost reînoit și întărit, la 6 Octomvrie, 1796, de către împăratul Francisc II (1792-1835).

Cui se acordă acest privilegiu? *Comitetului gr. ort. de națiune greco-valahă din Viena.* Actul prin care «die griechische und *Wallachische nation*» cumpără un loc pe I Fleischmarkt 13, în scopul ridicării acestei biserici, se află în «Gewährsbuch der Stadt Wien, Handbuch 33, folium 276». In cartea de fundație «Kath. gem. Wien grundbuchseinlage 430», este întrodus ca *proprietar* al bisericii: «*Die griechische nicht unirte kirchen gemeinde der griech. und* **Wallach. nationen** *in Wien*» [1]).

Așa dar, la întrebarea pusă mai sus cu privire la *starea bisericească a românilor gr. ortodoxi din Viena,* răspundem: Inainte de fundarea bisericii «sf. Treime», se duceau unde puteau; ori la biserica rusească ori la cea grecească, cu hramul «sf. Gheorghe», unde contribuiau și ei la întreținerea ei, alături de greci. După întemeierea acestei din urmă biserici, s'au grupat împrejurul ei. Numărul românilor însă, fiind mai mare ca al grecilor, biserica aceasta a «sf. Treimi», s'a clădit și împodobit, mai mult cu bani românești. Grecii însă, se țineau mai strâns de biserică și comitetul de conducere era alcătuit mai mult dintre dânșii. Parohul și vicarii săi, trebuiau de asemenea să fie greci, de naționalitate și confesiune; să se recruteze dintr'o mânăstire din Arhipelag și să îndeplinească exclusiv,

1) Iată ce zice privilegiul: „Die Erhaltung dieses Bethauses und alle die Aufrechthaltung des nicht vereinigten Gottesdienstes betreffenden Handlungen werden der hier ansässigen *griechisch- und wallachischen* Gemeinde der nicht vereinigten orientalischen Kirche gänzlich, jedoch dergestalt überlassen, dass auf dieses Bethaus in Hinkunft keine Schulden gemacht und dieselbe mit allen Bedürfnissen genau versehen, da hingegen die diesfalls nötigen Veranlassungen der Gemeinde allein überlassen werden sollen". (Punct I, pag. 6 a privilegiului). Mai departe: „Die Hauptkosten dieses Bethauses, welche die Besoldung für den Pfarrer, den ihm allenfalls unterstehenden Vikar oder Kaplan und alle zur Verschönerung des Bethauses notwendige Erfordernisse sind, haben die Epitropen von dem freiwilligen Almosen der Gläubigen zu bestreiten. Falls aber dasselbe nicht hinreicht, sollen alle weiteren Ausgaben von der Gemeinde der hier ansässigen *Griechen und Wallachen* der nicht vereinigten griechisch-orientalischen Kirche durch einen ausserordentlichen Beitrag ersetzt werden" (punctul 7, pag. 12). Apoi urmează încheierea: „Wir bestätigen all dieses... mit dem Befehle, dass sich von der Gemeinde der griechisch und wallachischen Nation auf das pünktlichste darnach benommen werden soll" (pag. 14).

www.digibuc.ro

toate slujbele bisericeşti, ca: liturghia, botezul, cununia, înmormântarea şi toate celelalte ierurghii sfinte. Se admiteau vicari şi de altă naţionalitate. Nu le era îngăduit însă acestora a face vreun serviciu bisericesc decât spovedania, ca duhovnici [1]). Slujba era rânduit a se face în greceşte şi româneşte. Dat fiind însă, că clericii slujitori erau greci, doar cântăreţii răspundeau româneşte câteva cântări, ca să mângâie şi pe români, pentru jertfele lor.

Comunitatea bisericească era autonomă. In baza acestei autonomii, adunarea generală a comunităţii acestei biserici, alcătuită mai mult dintre greci, cari fuseseră anunţaţi special, votează, în şedinţa sa din 8/20 Ianuarie 1864, un *regulament propriu de conducere* [2]), care regulament a fost ratificat şi prin legile austriace ce s'au făcut mai în urmă [3]). Legea din 1874 însă, socoteşte ca «membri de drept ai unei comunităţi bisericeşti, constituite după toate rânduelile, pe *toţi credincioşii de confesiunea respectivă*, *domiciliaţi pe teritoriul acelei comunităţi*; adăogându-li-se chiar şi *credincioşii domiciliaţi în comunele*

1) Das Bethaus ist zu allen Zeiten von einem eigenen Pfarrer zu versehen welchem jedoch, im Falle es die Anzahl der ansässigen Religionsverwandten erfordern sollte, um die Zugebung eines oder mehrerer Vikarien zu bitten zustehen soll; dieser Pfarrer und die Vikarien sollen aber in Hinsicht auf Nation als Religion, *Griechen* und von einem Mönchorden sein, aus einem im Archipelagus befindlichen Mönchskloster von der Kirchengemeinde durch Mehrheit der Stimmen gewählt und hieber berufen werden; wenn die illyrische Nation etwa künftig einen illyrischen Priester lediglich zum Beichthören auf ihre Kosten hieber kommen zu lassen nötig fände: *So soll dieser sich in die sonstigen geistlichen Amtsverrichtungen einzumengen und pfarrherliche Aktus zu verrichten, keinerdings befugt sein, gedachter Pfarrer aber und auf seine Anordnung der ihm unterstehende Vikar* alle geistlichen Funktionen nach der Ordnung der nicht vereinigten orientalischen Kirche, nämlich das heilige Messopfer, die Taufe, die Ehe, die Begräbnissen und was immer für Gebräuche und andere Handlungen, die der gedachten nicht vereinigten orientalischen Kirche eigen sind, in diesem Bethause frei und *uneingeschränkt zu verrichten haben* (punct 3, pag. 8 a privileg.).

2) Acest regulament hotărăşte mai întâi „*autonomia complectă a comunităţii*, în toate afacerile sale interne şi externe (§ 1). Organele autonomiei erau: Adunarea generală şi comitetul (§ 2). Adunarea generală se compunea: din toţi membrii comunităţii. Ea se convoca de către paroh, la cererea comitetului; în biserică, după sfârşitul sf. liturghii (§ 6) şi era legală, dacă se aflau de faţă cel puţin 10 membri ai comunităţii, în afară de membrii comitetului (§ 7). Comitetul era alcătuit din 12 membri, având competenţa tuturor afacerilor de conducere a bisericii, în afară de cele cari erau rezervate adunării generale (§ 11—53). Adunarea generală se ţinea la Crăciun (§ 3) şi rezolvà: Raportul general şi confirmarea cenzorilor; da comitetului descărcare de gestiunea anului expirat şi alegea revizorii şi comitetul pe anul următor (§ 4).

3) Art. 14 al legii din 21 Dec. 1867, f. l. i Nr. 142 şi cea din 20 Mai, 1874, f. l. i Nr. 68.

www.digibuc.ro

învecinate, în care nu există o comunitate de aceiaş confesiune (art. 8)».

Faţă cu acest articol, grecii prevăd că vor rămâne în mare minoritate faţă de români. De aceia, convocând adunarea generală, iarăşi numai dintre greci, anume chemaţi, în şedinţa din 15/28 Aprilie 1901, modifică regulamentul din 18/20 Ianuarie 1864, în sensul că pot devenì membri ai comunităţii bisericii «sf. Treime» numai acei credincioşi gr. ort. *cari vor fi admişi, în prealabil, de către comitetul bisericii* şi cari sunt de *naţionalitate greacă sau macedo-valahă*. Cu chipul acesta, românii au fost, pur şi simplu, excluşi din sânul comunităţii bisericii, care fusese construită, împodobită şi întreţinută, încă dela fundare, în mare parte, cu banii lor.

Această excludere se datoreşte, ce e drept şi indiferentismului românilor, cari veniau, din crăciun în paşti, la biserică şi erau foarte măguliţi când auziau un «sfinte Dumnezeule», un «Tatăl nostru», un «Apostol» sau un «Hristos a înviat» la paşti, pe româneşte. Incolo, îşi plăteau regulat cotizaţia şi atâta tot. Conducerea bisericii era lăsată în mâna grecilor şi a preoţilor lor.

3. Infiinţarea capelei ortodoxe române din Viena. — Faţă cu împrejurările arătate mai sus, ce au făcut românii ortodoxi din Viena? In genere, au urmat calea din trecut, mergând foarte rar pe la biserică, mai ales că acum nu aveau un locaş al lor, măcar de formă, unde să audă o cântare, pe româneşte. La cazuri deosebite, de botez, cununie, moarte, etc. şi la sărbători mari, se duceau mai mult la biserica rusească.

Fruntaşii comunităţii româneşti au început însă a se gândì mai serios la chestiunea bisericească. S'au făcut intervenţii, ca grecii să se concentreze toţi pe lângă biserica «sf. Gheorghe» — fiindcă ei aveau două biserici — iar «sf. Treime» să se lase pe seama românilor; dar nu s'a ajuns la niciun rezultat, favorabil.

Unii din ei — gândindu-se la jertfele pe cari le făcuseră înaintaşii lor cu biserica grecească «sf. Treime» — erau de părere să deschidă proces grecilor, ceiace s'a şi făcut mai târziu, în 1912, prin avocatul Pridie din

www.digibuc.ro

Cernăuţi [1]). Alţii, mai practici, credeau de cuviinţă că ar fi mai nemerit a-şi zidì o *biserică proprie românească*. Aceasta mai cu seamă, fiindcă numărul românilor din Viena, creştea pe fiecare an.

4. Colonia românească din Viena. — Erau destui români la Viena, pentru constituirea unei parohii şi zidirea unei biserici. Intr'adevăr, după o statistică făcută în anul 1908 — un an numai după sfinţirea capelei româneşti — colonia românilor ortodoxi din Viena se compunea:

I.	Români cu domiciliul permanent în Viena	1.050
II.	„ din regat, cari zăbovesc mai mult sau mai puţin, în trecerea lor prin Viena	9.600
III.	„ din alte ţinuturi, din afară de regat	4.000
IV.	Studenţi români la diferite şcoli super.	200
	Total . . .	14.850

Aşa dar, aproape 15.000 de români, dintre cari *peste o mie* cu domiciliul statornic în Viena; pe când grecii — după o statistică din 1912 — abia erau 26 familii. Intre aceştia se numărau şi câteva familii de armâni grecizaţi, ca: Simotta, Şaguni, etc.

Imprejurări hotărîtoare. Poate că lucrurile s'ar fi mai tărăgănit. O împrejurare deosebită însă, deşteaptă mai mult atenţiunea şi stârneşte oarecum ambiţiunea românilor de a-şi avea o biserică a lor proprie în Viena. Această împrejurare a fost sărbătoarea naţională românească din 1906, când s'a prăznuit, cu mare ceremonie: *Jubileul de 40 ani de domnie a regelui Carol I.* Colonia românească din Viena, în frunte cu legaţiunea română, au ţinut să-şi manifeste şi ei sentimentele lor de români şi să aducă prinosul lor de recunoştinţă suveranului României. S'a mai întâmplat apoi că tocmai atunci venise la Viena primarul Bucureştilor, *Mişu Cantacuzino*, împreună cu mai mulţi consilieri comunali, ca să întoarcă vizita făcută la Bucureşti de către primarul Vienei, *Carol Lueger*.

Ca la orişice serbare de acest gen, ceremonia urma să se înceapă cu un «Te-Deum» de mulţumire, către Cel a tot puternic. Vine însă chestiunea: Unde să-l facă? La greci? In urma celor petrecute în trecut, la cari se

1) Raportul comitetului de conducere a bisericii române, pe 1912-1913.

www.digibuc.ro

mai adăogau relaţiunile diplomatice încordate în prezent, nu se putea face. La ruşi, de asemenea, nu. Atunci unde? Pe vremea aceia era în Viena un preot militar român Dr. Virgil Ciobanu, care făcea slujbă pentru ostaşii ortodoxi români şi sârbi. Slujia româneşte şi sârbeşte, în toate duminicile şi sărbătorile, în biserica calvină, aşa numită *Garnisonskirche IX, Schwarzspanierstrasse.* Se hotărăşte ca aci să se facă şi Te-Deumul pentru aniversarea a 40 ani de domnie glorioasă, a răposatului mare rege Carol I al României.

Impresiunea ce le-a făcut capilor coloniei române săvârşirea sfintei slujbe, în biserica simplă şi modestă militară, calvină, i-a mişcat foarte mult şi i-a hotărît a lua cât mai iute măsuri, pentru întemeierea unei biserici ortodoxe româneşti în capitala împărăţiei Austro-Ungare. Aceasta, cu atât mai mult, cu cât şi nevoile religioase ale membrilor coloniei române o cereau, cât mai grabnic posibil.

5. Inchirierea unui local, pentru capela română ortodoxă din Viena. — Pentruca să aştepte până se va găsì un loc potrivit, pe care să se zidească capela, să se adune fondurile necesare, să se facă formele necesare unor astfel de cazuri, era prea mult. De aceia s'au gândit conducătorii coloniei române, că ar fi mai nimerit, deocamdată, să se închirieze un local unde să se improvizeze capela, rânduindu-se cele trebuitoare, după uzul bisericii noastre ortodoxe româneşti. Zis şi făcut. Chiar din 1906, s'a alcătuit o asociaţie românească, din soc. «România Jună», care rânduieşte, din sânul ei, un comitet ad-hoc. Aveau noroc cu preotul ortodox român dela armată, care era plătit ca preot de oştire şi care putea slujì şi la capelă.

In toamna aceluiaş an (1906), ministrul plenipotenţiar al României din Viena — Alex. Em. Lahovary — se afla în ţară, în virtutea unui concediu. Consulul general al României din Viena, cu data de 18/31 octomvrie, îi comunică vestea găsirii de către comitetul ad-hoc, a unui local potrivit, pentru instalarea unei biserici româneşti. într'însul, local pe care l-au şi închiriat [1]). Este în apar-

1) Iată cum se exprimă consulul către ministru: „Après des longues recherches, nous venons de trouver à Löwelstrasse, vis-à-vis du Volks-

www.digibuc.ro

tamentul de jos din palatul Dietriechstein, I Löwelstrasse 8.

Ministrul primì vestea aceasta, cu mare bucurie şi făcu demersurile trebuitoare în ţară, pe lângă autorităţile în drept, pentruca lucrurile să apuce pe calea cea bună. Intorcându-se la Viena, la postul său, la stăruinţa comitetului, mijloceşte către guvernul regal român, prin ministerul de externe, ca să acorde un ajutor şi din partea statului, pentru cheltuelile de instalare a capelei şi pentru chiria localului [1]). Precizează chiar, că s'ar putea lua suma din «creditul extraordinar de 600.000 lei, deschis acum trei ani, pentru clădiri de şcoli şi biserici din străinătate».

Ministrul aşteaptă răspuns dela Bucureşti. Răspunsul însă întârzie. Peste o lună, intervine din nou, de astă dată, către preşedintele consiliului de miniştri: D. A. Sturdza.

---

garten — donc au centre de la ville — dans le palais *Dietrichstein, un très bon local, pour l'église roumaine*, au prix modéré de 3.000 couronnes par an, logément du Révérand prêtre, *Docteur Cioban*, compris. Ce local est vraiment très bien situé et le comité, sous la présidence de Monsieur Ciurcu et du deputé Baron Hermouzuki (sic), vient de louer ce logement pour une année.

Pour éviter tout retard, j'ai avancé à ces Messieurs, *la somme nécessaire*, naturellement, d'une manière non officielle.

Je ferai tout mon possible, pour faire réussir la belle idée, qui a trouvé *l'accueil, le plus favorable, auprès des autorités de Bucarest*. Le baron Hourmouzaki pourra intervenir maintenant auprès des autorités religieuses de Czernovitz, afin que la communanté roumaine de Vienne reçoive tous les pouvoirs nécessaires.

Heureux de voir l'idée favorite de la communauté de Vienne et des autorités de Bucarest approcher de sa réalisation, je vous prie d'agréer, Monsieur le Ministre, l'expression de mes sentiments le plus distingués.

Le Consul-General
ALFRED LINDHEIM"

Consulul general semnând scrisoarea de mai sus, o însoţeşte, de următoarele cuvinte scrise cu propria-i mână: „*Je suis si heureux que sous vôtre résidence à Vienne, cette idée sera realisée, que nous poursuivons depuis 10 années*". Scrisoarea aceasta e adresată d-lui *Alexandru Em. Lahovary*, envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire de Sa Majesté le Roi de Roumanie, *Leordeni* (unde se afla ministrul Lahovari, la moşia sa).

1) Iată cum se exprimă ministrul plenipotenţiar român către guvernul din Bucureşti: „Colonia română din Viena, numără mai multe sute de familii originare din Transilvania, Bucovina şi Banat. Pe lângă aceste familii, se mai găsesc stabiliţi aci, mai mulţi Români din regat.

Pân' acum — în lipsa unei biserici româneşti — connaţionalii noştri erau siliţi să meargă la biserica grecească sau la capela ambasadei ruseşti.

Dorinţa Românilor de a posedà un local bisericesc propriu al lor, abia acum a putut lua fiinţă, în urma încurajărilor ce m'am crezut dator a le da şi a promisiunii ce am făcut fruntaşilor coloniei Române de aicea, că voi interveni pe lângă guvernul regal, pentru a obţine *o subvenţiune*, în favoarea capelei ce se va înfiinţà".

După aceasta arată, că se făgăduise dejà dela ministerul Afacerilor străine, un ajutor de 4000 lei anual şi că s'a închiriat *localul pentru capelă* de către societatea „*România Jună*" din Viena, fiind „conduse lucrările, cu cea mai mare grabă şi îndeplinite perfect, de către d-l inginer arhitect

www.digibuc.ro

In urma acestei din urmă interveniri, primeşte răspuns, prin ministerul afacerilor străine, că ministerul Cultelor şi Instrucţiunii «a acordat suma de 4000 de lei, pentru cheltuelile necesare instalării bisericii române din Viena şi 2000 coroane, pentru chiria bisericii, pe trimestrul întâi al acelui an [1]).

Din acel an, ministerul Cultelor şi Instrucţiunii, mai târziu «Cassa Bisericii» au ajutat capela română ortodoxă din Viena, cu sumă de 4000 lei anual, sub titlul de «ajutor pentru plata chiriei». Astfel se asigură partea bănească, absolut necesară pentru întreţinerea capelei.

6. Sfinţirea Capelei. — Lucrările de aranjare a capelii se fac cu stăruinţă deosebită. In acelaş timp, se fac mijlocirile necesare către mitropolitul Bucovinei — prin baronul Hurmuzăki — pentru sfinţire. Aranjamentul fiind gata până la sfârşitul anului 1906, se fixează sfinţirea pentru ziua de 8 Ianuarie, 1907. Din partea mitropoliei Bucovinei a fost delegat protopresviterul Constantin Popovici, (în călugărie *Clement Popovici*), fratele distinsului profesor dela facultatea de teologie din Cernăuţi — Eusebiu Popovici.

Slujba sfinţirii s'a făcut, cu deosebit ceremonial, luând parte toţi fruntaşii coloniei române din Viena precum şi reprezentanţii autorităţilor imperiale. Ministrul plenipotenţiar român şi consulul erau satisfăcuţi. Delegatul mitropolitului întorcându-se la Cernăuţi referează mitropolitului bucuria românilor din Viena şi fastul deosebit cu care s'a făcut sfinţirea, precum şi personalităţile de seamă cari au luat parte [2]). Ca un simbol al reînvierii sentimentelor de credinţă strămoşească şi al bucuriei românilor din Viena, cari de aci înainte îşi au biserica lor, îi s'a dat hramul: *Invierea Domnului nostru Iisus Hristos.*

Cesar Popovici", cheltuindu-se la 10.000 coroane, care se vor acoperi prin subscripţie publică

„Fiind dată utilitatea acestei capele, unde vor avea ocaziune de a se întâlni toţi românii din Viena, spre a asculta serviciul divin, cred — zice ministrul plenipotenţiar — că ar fi nemerit ca şi guvernul nostru să suporte o parte din cheltuelile de instalare ale ei". (Nota No. 152 din 2/15 Fevr. 1907).

1) Arhiva min. afac. străine. Bucureşti (nota No. 446 din 27 Martie/9 Aprilie 1907 şi adresa No. 7893 din 9 Aprilie 1907 a min. Cult. şi Instrucţiunii către min. afac. străine, în dosarul: „Bisericii româneşti din străinătate" pe 1907.

2) Dosarul prezidial al Mitropoliei din Cernăuţi No. 4 din 1907.

www.digibuc.ro

7. Dependenţa canonică. — Biserica grecească cu hramul «sf. Gheorghie» şi cea greco-valahă, cu hramul «sf. Treime», din Viena — de cari au ţinut românii până la întemeierea capelii româneşti — ştim că au fost organizate de către comunităţile lor, pe baze *autonome*. Preoţii lor erau călugări aduşi de comunitate depe la mânăstirile din insulele Arhipelagului şi dela sf. Munte. Din vechime — pentru nevoile lor bisericeşti — se adresau la mitropolia Bucovinei, ca cea mai apropiată mitropolie ortodoxă şi ai cărei credincioşi din Viena erau alipiţi bisericilor lor. Târziu, după războiu, în 1922 intervine sinodul Bisericii autocefale din Atena, ca aceste biserici să fie deslegate de legătura spirituală cu mitropolia Bucovinei şi să fie supuse mitropoliei din Atena. Dar arhim. Dem. Gheorghiade, în 1926 declară, că el recunoaşte tot pe mitropolitul Bucovinei şi nu voeşte să ştie de mitropolitul Ghermanos, numit eparh peste bisericile comunităţilor greceşti din Europa centrală [1]).

Infiinţându-se capela românească ortodoxă din Viena, ea fu supusă ierarhiceşte, mitropolitului Bucovinei, care a dat înalta sa binecuvântare pentru înfiinţarea ei, a luat parte — prin delegatul său — la sfinţire, a rânduit preoţi şi-i poartă de grijă până azi. Prin art. I. din «statutele «societăţii române ortodoxe jubilar-imperiale, pentru zidirea «unei biserici şi înfiinţarea unei comunităţi bisericeşti din «Viena se hotăreşte că, *biserica ortodoxă românească ce «se proectează a se înfiinţà în Viena, va depinde ierarhi-«ceşte de arhiediecesa greco-ortodoxă din Bucovina*».

8. Situaţiunea capelei. — Capela ortodoxă română din Viena este situată aproape în mijlocul oraşului *I. Stadt. Löwelstrasse 8*; o stradă liniştită, bine întreţinută, în faţa frumoasei grădini *Volksgarten*. Capela cu cancelaria, locuinţa preotului şi a servitorului, ocupă câteva camere din partea dreaptă dela parter a frumosului palat *Ditrichheim*. Cum intri pe uşa principală din stradă, dai într'un vestibul, de unde, urcând câteva trepte şi deschizând o uşă din dreapta, dai într'o galerie lungă. De aci, pe o uşă specială, care se deschide în dreapta, dai în capelă;

1) Arhiva cancel. arhidiecezane a mitrop. gr. ort. din Cernăuţi. Dosar pe 1926.

www.digibuc.ro

iar o altă ușă, mai în spre fundul galeriei, tot în dreapta, dă în cancelaria capelei. Din cancelarie, pe o ușă laterală, poți intrà în presbiteriu și pe alta în altar, așa că preotul poate intra direct în biserică, prin cancelarie și altar, fără a avea nevoie să iasă în galerie, pe unde intră publicul.

Capela este cât un salonaș cu străni ușoare pe lângă

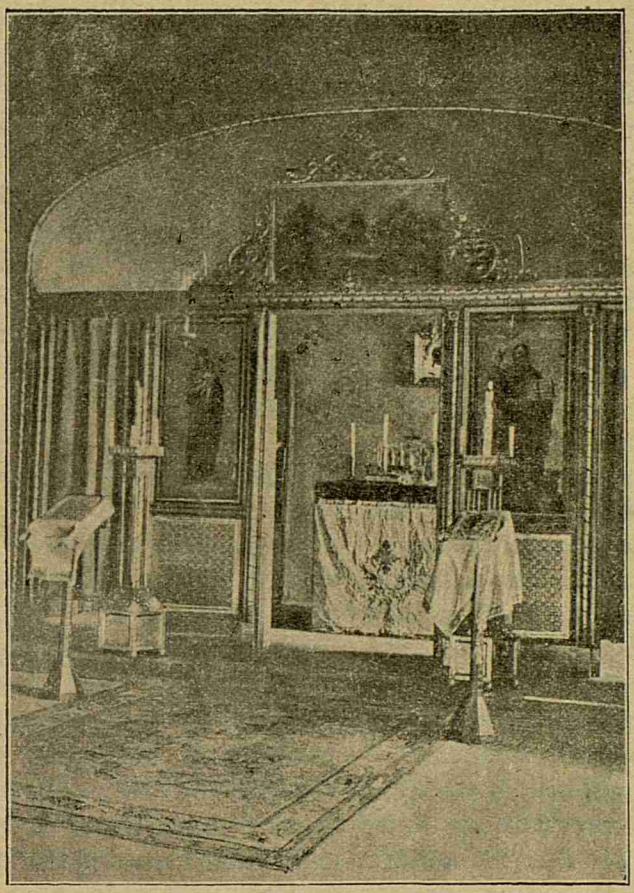

Interiorul capelei ortodoxe române din Viena.

păreți. Catapeteasma este de tot simplă, având deasupra ușilor împărătești, la mijloc: cina cea de taină; iar jos, la dreapta și la stânga: Iisus Hristos și Maica Domnului cu pruncul în brațe, — după rânduiala liturgică ortodoxă. Pe ușile împărătești este pictată icoana bunei-vestiri și

www.digibuc.ro

DE ACELAŞ:

1. **Natură şi Dumnezeu**, conferinţă publicată în revista „Amvonul", 1896.

2. **Rudenia şi afinitatea** ca impediment la căsătorie, în *dreptul roman, român şi bisericesc*. Teză de licenţă în teologie. Bucureşti, 1897. Tipărită de către *«Fundaţia universitară Carol I»*.

3. **Teologul**, ziar bisericesc, în colaborare cu mai mulţi colegi. Redacţia şi administraţia în locuinţa mea, Str. Sf. Ionică, 13. Bucureşti, 1897.

4. **Compendiu de drept bisericesc** al Bisericii ortodoxe române, în comparaţie cu celelalte confesiuni. Bucureşti, 1898.

5. **Istoria Bisericii române** dela creştinarea românilor şi până în ziua de astăzi (în litografie). Bucureşti, 1898.

6. **Biserica Armânilor**. In revista: „Şcoala şi Biserica", II, 1900 şi „Consolatorul". Buc. 1900.

7. **Diverse articole**, publicate în „Consolatorul", organul soc. clerului român „Ajutorul", între anul 1900—1903, în „Apărarea Naţională", etc.

8. **Mitropolia Proilaviei**. In revista: „Şcoala şi Biserica". Bucureşti, 1901.

9. **Notiţe istorice** asupra bisericii „Sf. Voevozi" din Bucureşti. Bucureşti, 1904. Tipărită cu cheltuiala Primăriei Capitalei.

10. **Înfiinţarea capelei române din Paris**. Bucureşti, 1913.

11. **Metoda de predare a religiunii în şcoalele secundare**. Bucureşti, 1913.

12. **Biserica românească din Basarabia**. Bucureşti, 1914.

13. **Inarmarea sufletească a ostaşului român**. In colaborare cu Icon. C. Nazarie. Ediţia 1917 Bârlad şi 1918, Iaşi.

14. **Scrisori din calea spre Egypt şi Palestina**. In ziarul „Crucea", 1926.

15. **Patriarhatele Bisericii Ortodoxe**. Teză de doctorat în teologie. Bucureşti, 1926.

16. **Geneza demnităţii patriarhale şi patriarhatele bisericii ortodoxe**. Bucureşti, 1926.

17. **Popa Şapcă**. O figură revoluţionară dela 1848. In ziarul „Crucea". Bucureşti, 1926.

18. **Patriarhatul României şi chemarea lui în viitor**. Bucureşti, 1926.

19. **Capela românească din Lipsca**. In revista: „Biserica ortodoxă română" pe lunile Iulie şi August. Bucureşti, 1927.

20. **Scrisori din străinătate**. Din calea spre Sf. Munte Athos. Bucureşti, 1928.

21. **Capela românească din Baden-Baden**. Bucureşti, 1928.

22. **Mergând învăţaţi toate neamurile**. Bucureşti, 1928.

23. Arhimandritul **Nichifor Iliescu Sprinceană**, în revista: „Biserica ortodoxă română", pe Ianuarie şi Noemvrie, 1928.

24. **Dezastrele cutremurelor de pământ**. In revista: „Biserica ortodoxă română" pe Mai, 1928.

25. **Biserici româneşti din Lemberg** (Lwow). In rev.: „Biserica ortodoxă română, Iunie, 1928.

26. **Ieromonahul Anania Melega**. In rev.: „Biserica ortodoxă română" pe Decemvrie, 1928.

Pr. 25 Lei

www.digibuc.ro

mai jos: cei patru evanghelişti [1]). In faţa străniłor, la dreapta şi la stânga, se află două plăci de marmoră. Pe *cea din dreapta* se află, sus, la mijloc, coroana împărătească; de-a dreapta şi de-a stânga coroanei, data: 2/XII—1908; iar dedesubt inscripţia; «*In amintirea glorioasei domnii de 60 de ani a Majestăţii Sale Impăratului Francisc Iosif I*». Pe cealaltă placă, *din stânga*, scrie: «*In amintirea vizitei Majestăţei Sale Regelui Carol I: 13/26—IX—1907*».

Cărţile de ritual din străni, toate nou', ediţia sf. Sinod al României. Sf. Altar mic, înzestrat cu toate sfintele odoare cerute de ritualul liturgic al Bisericii noastre ortodoxe. Jeţ frumos pentru sintron.

In cancelarie, se află biroul şi arhiva parohială a societăţii. Pe pereţi: Portretul împăratului Francisc Iosif I; Al arhiepiscopului Dr. Vladimir de Repta, fost mitropolit al Bucovinei; Al fostului ministru plenipotenţiar al României la Viena, Alexandru Em. Lahovari şi al fostului consul general al României, Lyndheim. Aceste, înainte de război, când am vizitat capela.

9. Organizarea comunităţii bisericeşti. — Odată lucrurile începute, românii din Viena caută a se organizà. Intemeierea capelii o leagă de aniversarea glorioasei domnii de 60 ani a împăratului *Francisc Iosif I.* Apoi pun bazele unei societăţi şi alcătuesc nişte statute sub titlul: «*Statutele Societăţii române-ortodoxe Jubilar-Imperiale, pentru zidirea unei biserici şi înfiinţarea unei comunităţi bisericeşti în Viena.* Aceste statute au fost votate, cu un entuziasm de nedescris, în ziua de 21 Mai, când se prăznuesc: «Sfinţii împăraţi Constantin şi Elena» [2]). In urmă au fost aprobate de către ministerul de interne c. r. cu No. 1621, din 23 Ianuarie 1908. Fiind imprimate la Viena au fost răspândite printre români.

Din aceste statute se vede scopul acestei societăţi, care este: *a*) *Asigurarea mijloacelor* necesare pentru alcă-

1) Catapeteazma şi o cruce de argint aurită a fost dăruită de către preotul bisericii ruse Nicolae Nicolavschi, unde mergeau românii la biserică până atunci.

2) Ziarul „Lupta" din Budapesta (No. 114 din 24 Mai, 1907) arată „in extenso", încercările românilor de a pune începutul zidirii unei biserici ortodoxe româneşti în Viena, precum şi istoricul acestei chestiuni.

www.digibuc.ro

tuirea unei *comunităţi bisericeşti române ortodoxe*, de sine stătătoare, pentru teritoriul capitalei şi oraşului de reşedinţă, *Viena* şi pentru localităţile cari aparţin raionului poliţienesc din Viena. *b) Zidirea unei biserici şi a unei case parohiale*, pentru această comunitate, întru amintirea festivităţii jubileului de 60 ani de domnie a M. S. Impăratului Francisc Iosif I.

Mijloacele pentru ajungerea acestui scop, vor fi colectate dela toţi românii din regatele şi provinciile Austriei, precum şi dela persoanele şi cercurile sociale, prietene lor. Astfel se va putea crea, pentru generaţiile din toate vremurile, un semn puternic şi vizibil al solidarităţii lor şi al fidelităţii dinastice, precum şi un simbol al unităţii lor teritoriale şi culturale.

Avizând în special, la «*mijloacele pentru ajungerea scopului societăţii*» statutele arată apoi cine pot fi membri ai acestei societăţi şi cu ce drepturi şi datorii fiecare fel de membri şi în fine în cheie, cu *datoriile şi drepturile comitetului*, conducător imediat al destinelor societăţii.

10. Activitatea comitetului acestei societăţi. — Alcătuit dintre fruntaşii coloniei române din Viena, sub conducerea generalului Lupu, dr. Mândrilă, dr. Marius Sturdza şi alţii, îşi începe activitatea, cerând sprijinul guvernului român, al chiriarhului lor canonic, arhiepiscopul şi mitropolitul Bucovinei şi al altor chiriarhi [1]) şi români patrioţi, cu dragoste de neam şi de biserica strămoşească.

Mai fiecare s'au întrecut a oferi câte ceva. Unii au dăruit bani, alţii sf. vase, odăjdii scumpe şi diferite odoare de preţ. Cărţile de ritual au fost dăruite de către ministerul Cultelor şi Instrucţiunii, din depozitul tipografiei cărţilor bisericeşti din Bucureşti [2]). Cu chipul acesta, capela s'a îmbogăţit cu toate cele de trebuinţă, pentru săvîrşirea sfintelor slujbe bisericeşti.

Regulamentul de administrare interioară. Pe baza statutului din 1908, comitetul alcătueşte în 1909, un «*regulament pentru administrarea şi ordinea internă a capelei*

1) Dos. sf. mitropolii a Ungro-Vlahiei, No. 121/906.
2) Arhiva min. Afac. străine. Dos. No. 15: Capela din Viena, seria VII, 1908/909.

www.digibuc.ro

române ortodoxe din Viena (I Löwelstrasse 8), cu hramul «*sfintei Invieri*», pe care-l tipăreşte [1]) şi-l răspândeşte în colonie [2]).

11. Darea de seamă a comitetului. — Comitetul prezintă comunităţii, la sfârşitul fiecărui an un raport de activitatea sa. Am înaintea mea raportul pe anul 1909-910, imprimat la Viena, din care se vede că în acel an, activitatea comitetului a fost încoronată cu frumoase succese. In adevăr, în amintirea celor 60 de ani de domnie a M. S. Impăratului Francisc Iosif I, biserica românească dobândise încă din 1907, dreptul de a se întitula: «*Biserica ces. reg. jubilară*». In acest an, 1909, în ziua de 3 Iunie, o deputaţiune, compusă din *general Alexandru Lupu*, *Dr. Sterie N. Ciurcu* şi deputat *Dr. Aurel cav. de Onciul*, s'a prezentat *în audienţă la* ***M. S. Impăratul Francisc Iosif I,*** prezentându-i o petiţiune, semnată de aproape o mie de români şi rugându-l a le da înaltul său sprijin. M. S. primì cu multă dragoste deputaţiunea, promiţând înalta bunăvoinţă şi acordând petiţiunii semnătura cea mare. Drept rezultat, se acordă, din fondul religionar al Bucovinei—pentru plata datoriilor şi acoperirii speselor curente—18.000 de coroane.

II. Comitetul deschise de asemenea «o colectă pentru adunarea capitalului spre *zidirea sfintei noastre biserici şi a internatului*», trimiţând listele, deocamdată numai în Bucovina, de unde au dobândit un rezultat favorabil.

III. Tot în acest an se institue şi *prima epitropie*, compusă din: 1) *Dr. Virgil Cioban* ca preot; 2) *Dr. I. Argetoianu*, secretar la legaţiunea română; 3) *Dr. Sterie Ciurcu*, medic; 4) *Vasile Morariu*, consilier aulic; 5) *Dr.*

---

1) Tipografia A. Mureşanu, Braşov 1909.

2) Prin acest regulament, întărit de comitet, în şedinţa din 17 Iunie 1909 (care cuprinde 20 §§), se stipulează modalitatea de constituire şi conducere a comunităţii şi a bisericii române din Viena, în ceiace priveşte *ordinea şi buna rânduială interioară*, respectându-se competinţa şi drepturile bisericilor celorlalte comunităţi. Se arată cine au dreptul de a luà parte la serviciile bisericeşti din capelă şi cum trebue a se purtà în timpul serviciului divin. Se stabileşte *o epitropie*, care exercită administrarea nemijlocită a capelii, compusă din 5 membri: 1) *preotul capelii*; 2) *3 membri aleşi anual* de comitet din sânul său şi 3) *1 membru*, ales tot de comitet, dintre membrii ordinari cari locuesc în Viena. Epitropia lucrează sub inspiraţia şi cu aprobarea comitetului, având în sfera sa de activitate:

a) Administrarea veniturilor şi a averii din inventariul capelii (§ 9—13).

www.digibuc.ro

Const. Mândrilă, medic, spre a se ocupa cu conducerea administrării imediate a bisericii.

IV. Părintele Dr. Virgil Cioban a predat învăţământul religios gratuit, în limba română, elevilor şi elevelor ortodoxe dela toate şcolile poporale, medii, etc. din Viena, într'o sală lungă de lângă capelă.

V. *Un loc* ce se oferise, pe un preţ redus, pentru *zidirea bisericii române* şi a *unui internat*, de către fostul primar al Vienei, *dr. Carol Lueger*, la stăruinţa d-lui arhitect *Cesar Popovici*, n'a putut fi acceptat de comitet, fiind situat spre periferia oraşului şi prin urmare necorespunzător cu scopul ce se urmărea de comitet.

VI. Prin mijlocirea dr. Sterie N. Ciurcu, vice-preşedinte, s'a pus la dispoziţia comitetului bisericesc prânzul *gratuit*, pentru cinci studenţi, lipsiţi de mijloace, din partea câtorva restaurante din Viena.

VII. In sfârşit, suma ce s'a adunat pentru zidirea bisericii române din Viena cu atenansele ei, după bilanţul făcut la 31 Ianuarie 1910, se urcă la *55.149,90*. Iată dar, un rezultat destul de frumos al activităţii comitetului, la sfârşitul anului 1909 şi începutul anului 1910.

12. Raportul comitetului pe 1910-1911 [1]) ne arată că trimiţându-se liste de subscripţie şi în România, s'au subscris sume însemnate, între cari se remarcă: 1) *Primăria capitalei* Bucureşti, 1500 cor.; 2) *Banca naţională* a României, 1000 cor.; 3) *Societatea Dacia-România*, 1000 cor.; 4) d-l *Vasile Stroescu*, 500 cor.; 5) d-l *Ion Oncescu* din

---

b) Pregătirile necesare pentru serviciul divin şi susţinerea ordinei şi liniştei în decursul acestuia (§ 14).

c) Luarea dispoziţiilor necesare pentru rugăciunile de mulţămită şi parastasele anuale în amintirea patronilor, ctitorilor şi fundatorilor bisericii ce se va zidi, precum şi a membrilor onorari ai societăţii (§ 15).

d) Ingrijirea pentru susţinerea unui cor, stabil şi bine instruit, precum şi controlarea cântărilor (§ 16).

e) Ingrijirea pentru salariarea cantorului şi a clisierului şi controlarea persoanelor de serviciu (§ 18).

f) Procurarea obiectelor şi materialelor necesare pentru serviciul divin (§ 18).

g) Sprijinirea preotului în cele religioase (§§ 19 şi 20).

Aceste sunt, în general, atribuţiunile epitropiei. In detail însă, paragrafele de mai sus prevăd toate amănuntele, până şi de unde are a-şi procură preotul tămâia, vinul şi prescura.

1) Imprimat la Tipografia societăţii „Şcoala română" din Suceava, 1911.

www.digibuc.ro

Sebeș, 500 cor., etc. Se arată lista cu membrii comitetului și ai societății.

II. Și în acest an, prin stăruința dr. Sterie N. Ciurcu, s'a pus la dispoziția comitetului bisericesc, prânzul gratuit pentru patru studenți români, lipsiți de mijloace, din partea câtorva restaurante din Viena.

III. Suma adunată pentru zidirea bisericii, conform bilanțului din 31 Ianuarie 1911, se urcă la *61.360,71*.

Ministrul plenipotențiar al țării românești la Viena, d. N. Mișu (prin nota No. 330 din 16 Martie 1911), cerând ajutorul anual pe care guvernul regal român îl acordă pentru capela românească din Viena, comunică vestea îmbucurătoare a înființării și a recunoașterii de către autoritatea școlară a imperiului Austro-Ungar, a unei *școli de catehizare*, în care copiii de român învață principiile de credință, în limba lor strămoșească și după ritul bisericii noastre ortodoxe [1]).

13. Raportul comitetului pe 1912-1913 [2]). — In acest an, comitetul, prin intervenția deputatului G. Sârbul, reușește a ridica subvenția anuală din fondul religionar al Bisericii Bucovinei dela 5—8000 lei.

Numărul copiilor cari au venit la catehizare, s'a urcat la 47, grație sârguinței d-nei Florica Gramatovici, care a adunat fetițele dela diferite pensioane, în jurul bisericii.

Cancelaria a fost condusă de către d-l I. Scărlătescu; iar corul a fost condus de către d-l Ionel Rădulescu, cu ajutorul prețios al d-nei Valeria Colonel de Herbay, d-rele Roșca, dr. Scarlat, Preusser, etc.

Și în anul acesta, la solicitudinea d-lui dr. St. Ciurcu

---

1) Iată cum se exprimă d. Ministru, prin nota sa: „Capela Română din Viena a devenit în ultimul timp, un centru important al Românilor aflători la Viena. Ea îngrijește nu numai de nevoile sufletești ale conaționalilor noștri, dar contribue și la *răspândirea culturii române*, printre ai noștri.

In acest an s'a alcătuit și o școală de catehism pe lângă capelă, frecuentată de toți copiii românilor din Viena și chiar de fetele române, aflate pe la diferite institute catolice de aci. Certificatele liberate de preotul bisericii române, copiilor cari urmează cursul de catehism la biserica română, sunt recunoscute acum de Statul austriac și fin loc de certificate de studii de religie.

Prin acest drept obținut de capela română, copiii românilor, pe deotarte, se ocupă de limba lor națională și totodată sunt crescuți după datinele credinții lor strămoșești". (Arhiva min. Afac. străine. Dosar No. 15 seria VIII, specia: Capela Viena).

2) Imprimat în Tipografia E. Kainz odin. J. B. Wallishauser. Viena 1913.

www.digibuc.ro

s'au dat mese gratuite la mai mulţi studenţi români, lipsiţi de mijloace, împărţindu-se la 25 studenţi şi ajutoare de întreţinere în sumă de 1278 coroane.

In sfârşit, suma adunată pentru zidirea bisericii, la 31 Decembrie 1912, se urcă la *92.836,96*.

14. Memoriul adresat guvernului român. — In acest an comitetul face o nouă intervenire pentru realizarea idealului românilor din Viena, de a-şi avea un local propriu al lor, un *cuib românesc*, statornic.

In acest sfârşit, ei redactează un *memoriu*, bine documentat, pe care-l înaintează către guvernul român, prin mijlocirea legaţiunii române din Viena [1]).

Memoriul este semnat de către dr. St. Ciurcu, vicepreşedinte, dr. Mihai Popovici, secretar şi dr. Lazăr Popovici, casier al «societăţii româneşti ortodoxe jubilare imperiale, pentru zidirea unei biserici şi înfiinţarea unei comunităţi bisericeşti în Viena».

In memoriu se expun pe larg împrejurările în care s'a pus început bisericii ortodoxe române din Viena şi se arată dorinţa românilor de a «zidì *o biserică gr. ort. română*, precum şi *un internat*», indicând şi planul şi anume: «O casă în faţă; iar în fund — biserica».

«Casa se va întrebuinţà: o parte pentru internat, în care se vor adăpostì 10-12 tineri; altă parte pentru societatea academică «România Jună» [2]) şi alta, cu prăvălii şi apartamente pentru dat cu chirie, din venitul cărora să-şi asigure capela un venit sigur, pentru întreţinerea sa pe viitor şi pentru eventuale amortizări necesare, mai ales în cei dintâi ani».

Capitalul pentru aceste clădiri, comitetul speră a-l dobândi:

I. Pentru biserică şi internat au deja un capital adunat de . . . . . 77.917.74 cor.

II. Societatea acad. «România Jună», ar putea acordà din capitalul său de 70.000 coroane, pentru internat . . . . . 40.000.— cor.

---

1) Arhiva min. Afac. străine în dos. pentru bisericile româneşti din străinătate. (Nota No. 369 din 9/22 Martie 1912).

2) Vezi: I. Grămadă: România Jună din Viena (1871-1911), monografie istorică. Arad 1912, cu prilejul împlinirii a 40 ani dela înfiinţarea ei.

www.digibuc.ro

III. Fondul religionar din Bucovina, după asigurarea dată, ar putea ajută cu . . . . . 200.000.— cor.

care sumă însă, potrivit dispoziţiunilor administrative ale fondului religionar, nu se poate vărsà până nu se vor începe lucrările. In consecinţă, societatea face un călduros apel — sprijinit şi de către legaţiunea română din Viena — către guvernul român, cerând ca să ajute şi el cu suma de . . . . . 200.000.— cor.

pentru a se începe lucrările, zicând că, dela oferta aceasta, va depinde reuşita societăţii de a se înfiinţà biserica românească şi internatul proiectat în Viena [1]).

Feluritele împrejurări politice şi financiare, au făcut ca acest memoriu să nu aibă un rezultat favorabil.

Un apel din 1914 arată că, în cursul anului 1913-1914, comitetul a continuat acţiunea pornită faţă de comunitatea bisericii greceşti «sf. Treime», începută în anul trecut. In sfârşit, suma adunată pentru zidirea bisericii, inclusiv inventariul capelei, se urcă la *100.000 lei;* iar opera catehizării copiilor merge tot spre bine, ajungând la 60 copii, cari au învăţat, în acest an, catehismul ortodox, în grai românesc, mulţămită râvnei părintelui protopop Pavel Boldea şi a d-nei Florica Gramatovici.

15. Războiul mondial. Starea capelei până astăzi. — Până la războiu, lucrurile mergeau progresând pe fiecare an [2]). In anul 1914, izbucnind războiul mondial, românii se împrăştie fiecare la datoria cea mare. Preotul capelei se duce şi el cu oastea la război. Capela se închide. După ofensiva norocoasă a lui Brusilof, în părţile Bucovinei, părinţii dela biserica Mirăuţi se temeau ca nu cumva Ruşii ajungând victorioşi la Suceava, să răpească moaştele sf. Ioan cel nou — odorul cel de mare preţ al Bucovinei. Din această pricină, păr. arhim. Pancratie Sidorovici, luând sf. Moaşte, pleacă cu dânsele la Viena şi le aşează în

1) V. Arhiv. Mln. af. str. al României. Dos. No. 15, Biserica Viena 1912/913, seria VIII.

2) Ziarul „Universul" nr. 89 din 1 Aprilie, 1914 în articolul de fond.

www.digibuc.ro

capela ortodoxă românească, pe un baldachin frumos, anume înălțat, în mijlocul capelei. Evlaviosul preot, înălța rugăciuni necontenit, înaintea sf. moaște, în taină, cu candelele aprinse, pentru liniștirea vremurilor și pentru izbânda cauzei românești. După sfârșitul războiului mondial (1914—1918), păr. Sidorovici s'a întors cu sf. moaște iarăși la Suceava; iar capela rămâne închisă.

Când se adună comitetul, după război, constată că modestul capital, agonisit cu multă trudă, în alte vremuri mai bune, pentru «zidirea unei biserici ortodoxe românești la Viena», nu mai înseamnă aproape nimic, din pricina scăderii valutei austriace. Se reiau firele lucrului dela început. Se fac mijlociri către consistoriul arhidiecezei metropolitane din Cernăuți și către guvernul român, spre a acorda ajutoarele din trecut.

Rănile adânci deschise de război, nefiind încă vindecate, lucrurile merg mai greu. Comitetul, sub președinția dr. *Marius Sturza*, luptă din răsputeri. Ministerul federal austriac (cu hotărîrea No. 23088 (III), din 7 Decemvrie 1921), aprobă „înființarea unei parohii ortodoxe române în Viena, pentru toți românii din republica Austriei, fără considerare ai cărui stat sunt ei supuși". Se începe și slujba la capelă, de către câțiva preoți români, cari se aflau întâmplător în Viena, ca preoți de oștire sau pentru studii. Abea la 1924 este rânduit de către mitropolia din Cernăuți un preot statornic, care a slujit la capelă până în preajma sf. Paști ale anului în curs (1928).

16. Clericii slujitori. — Cel întâi preot slujitor la capelă a fost păr. Dr. *Virgilie Ciobanu* [1]), care a luptat mult pentru întemeierea ei. Păr. Virgilie Ciobanul, la 1907, era preot militar român ortodox la Viena. El servește gratuit la capelă până în Martie 1912, când părăsește Viena.

Pr. Zaharia Voronca era la Viena încă depe la 1910.

---

1) Este născut la 1876, în Roșia montană, din munții Apuseni. Liceul inferior l-a făcut la Brad și cel superior la Brașov. Seminariul teologic la Sibiu; iar facultatea de teologie la Cernăuți, luând titlul de dr. în teologie. După terminarea studiilor teologice, un an a ocupat postul de profesor de teologie la Sibiu. La începutul anului 1906, a fost numit preot militar la Viena, unde în 1907, a luat parte la înființarea capelei române. Servește gratuit 6 ani, fiind plătit ca preot militar în armata austriacă. *Ca cantor* a servit, la început, soldatul de ordonanță al Păr. Dr. Virg. Ciobanu și apoi slujbașul dela consulatul român *Ilie Radu. Corul* s'a format din câteva doamne, domnișoare și studenți români, cari urmau diferite studii superioare în Viena;

www.digibuc.ro

Făcea studii de oratorie bisericească. Cât a stat la Viena, a slujit și la capelă, în mod gratuit. El a început și catehizarea copiilor românilor ortodoxi, făcând progrese frumoase, pentru care comitetul îi aduce mulțumiri publice.

Pr. Pavel Boldea a stat mai mult la Viena, servind tot gratuit, fiind preot militar. Intre 1912—1913 se afla la Viena și diaconul *Nicolae M. Popescu* din București, care venise pentru studii. In acest interval, slujba bisericească s'a făcut cu multă pompă, cu diacon. Părintele Popescu primește mulțămiri publice, pentru talentul și dragostea cu care a servit la capelă, din partea comitetului de conducere a capelei [1]).

Pr. Aurel Raica a stat câtva timp la Viena, dar a trebuit să se retragă din motive de precauțiune.

Aceștia sunt preoții deservenți, până la războiul mondial.

In timpul războiului a fost arhim. *Pancratie Sidorovici*, cu moaștele sf. Ioan cel nou dela Suceava, refugiat la Viena. Capela a fost închisă din cauza împrejurărilor politice. Părintele Sidorovici citea însă rugăciuni la racla sfântului.

După războiu, a fost trimis preotul militar *Ilie Hociotă*, care însă a trebuit să părăsească capela după vre-o 6 luni, din pricina purtării sale.

Pr. Petre Iancovschi era prin 1919, la Viena. Stă până la sfârșitul anului, slujind la capelă.

După el slujește Pr. *Olvian Soroceanu* din Răușeni, lângă Suceava. Studia oratoria bisericească la Viena [2]).

Dr. Ilarion Verenca, fiu de răzeș din Bucovina, îl găsim la Viena prin anii 1921—1923. Făcea studii de muzică, contrapunct. Bun slujitor și inimos român, astăzi decedat. El făcea și catehizarea copiilor români.

Dr. Petru Procopovici, pela 1923 era în Viena. Fusese trimis de facultatea de teologie din Cernăuți pentru studii de «catehetică». Cerut de comitetul capelei, slujește până la începutul anului următor, când se întoarce în țară [3]).

---

1) Astăzi este preot paroh al bisericii *Brațu Boteanu* din București, *profesor de istoria Bisericii române* la facultatea de teologie și membru al *Academiei române*, etc.

2) Astăzi este *predicatorul* catedralei mitropolitane din Cernăuți.

3) Astăzi este prefect seminarial pe lângă internatul facultății de teologie din Cernăuți.

www.digibuc.ro

Pr. Ioan Mitariu, fost profesor la liceul «Coriolan Brediceanu» din Lugoj, a fost numit, la începutul anului 1924, ca preot statornic la capelă. Instalat, cu deosebit ceremonial, în duminica Floriilor, a slujit până la începutul anului în curs (1928), când a fost silit a-şi da demisia, din pricina raporturilor sale neprielnice cu ministrul plenipotenţiar al ţării, Ioan Mitilineu. Au fost polemici aprinse şi prin presă [1]). Fireşte, preotul a fost silit să se retragă, pe ziua de 1 Ianuarie 1927. A mai slujit însă până la numirea altui preot.

Pr. Petru Iancovschi a înlocuit pe păr. Mitariu. Il mai găsim slujind la capelă în 1919. Şi-a ocupat postul de sfintele Paşti ale anului curent (1928) [2]). Folosindu-se de experienţa trecutului, de sigur că sf. sa va fi la înălţimea demnităţii ce i s'a încredinţat.

VERIFICAT
1987

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

1) Ziarul „Cuvântul" din Bucureşti (22 Mai şi 13 Septembrie, 1927), arată pricinile neînţelegerii preotului cu ministru, pe care preotul îl acuză că e grec şi lipsit de sentimente patriotice.

2) Născut în 1887, preot 1914, paroh în 1920 în Sinăuţii de jos (pref. şi preot. Siret).

www.digibuc.ro